

SÈRIE 3

Cal respondre cinc preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. L'exercici 1 i l'exercici 3 inclouen, cadascun, dues opcions (les dues opcions tenen les mateixes característiques). L'exercici 2 té una sola opció.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la coherència, la cohesió i la correcció gramatical, lèxica i ortogràfica

En una prova de filosofia és fonamental que l'estudiant s'expressi de forma clara, precisa i ben estructurada, i que elabori textos coherents i cohesionats, en què no hi hagi contradiccions i en què quedi clar el fil conductor d'allò que es va exposant i la relació entre les diferents idees que es presenten. Per altra banda, en un examen de filosofia, aquests elements no es poden avaluar de forma autònoma. Expressar-se amb claredat i de forma coherent i ben estructurada és essencial per mostrar que es pensa amb claredat i que es té una bona comprensió d'allò sobre què es parla. Aquests darrers dos aspectes (claredat de pensament i grau de comprensió) constitueixen el nucli d'allò que es vol avaluar amb aquest examen. La coherència, cohesió, claredat i precisió en l'expressió són, per tant, elements fonamentals de les respostes en aquest examen i resulten indestruïbles de l'avaluació del contingut d'allò que es diu. No se'n pot fer una avaluació separada o autònoma. En la mesura en què en una resposta hi manqui coherència, cohesió, claredat o precisió en l'expressió, això reflectirà una deficiència en el grau de comprensió de la temàtica tractada i, en aquesta mesura, haurà d'afectar negativament la qualificació d'aquesta resposta.

A més, cal tenir en compte que si una resposta exposa idees de forma coherent i ben estructurada que no es corresponen, però, amb allò que es demana, la claredat, coherència i precisió no afegeixen cap valor a la resposta.

Finalment, pel que fa a l'exercici 3, en què es produeix un text d'una certa extensió, es valorarà també específicament la correcció ortogràfica i la presentació (claredat de la lletra). Les faltes d'ortografia significatives poden restar, cadascuna, 0,05 punts, fins a un màxim de 0,15 punts. Per altra banda, una deficiència clara en la presentació del text, que en dificulti la comprensió, pot restar 0,05 punts. Per tant, en aquest exercici, les deficiències en ortografia i presentació poden restar en total fins a un màxim de 0,2 punts.

Exercici 1

Pregunta I

Sintetitzar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor/a** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 90 i 130 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i articulen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum exposi, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) En aquest text es consideren dos tipus de morals: la dels esclaus i la dels senyors.
- (ii) Aquestes dues morals tenen nocions diferents sobre qui és "bo":
 - (iii) La moral de l'esclau considera valuoses aquelles qualitats que portarien a ajudar els febles o desvalguts: la compassió, la tendresa de cor, etc.; i considera "malvat" el poderós, que fa por i li agrada fer por, i no tolera ser menyspreat.
 - (iv) En el cas de la moral dels senyors, el "bo" és aquell que és poderós i fa por. En la moral dels senyors allò que s'oposa a ser "bo" és ser "dolent", i els "dolents" són la gent menyspreable.
 - (v) Finalment, fins i tot per a la moral de l'esclau, aquell a qui ells consideren "bo" té, per a ells, un punt de menyspreable, perquè entenen "ser bo" com lligat, fins a cert punt, amb ser ximple o fàcil d'enganyar.

Opció B

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a ha d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

(i) En aquest text, Descartes està (encara) considerant la possibilitat que hi hagi algú maligne i extremadament poderós que el vol enganyar.

(ii) Atès que pot haver-hi aquest ésser maligne i extremadament poderós, no pot estar segur de tenir cap de les propietats que se solen atribuir al cos, en particular la propietat d'estar percebent diferents objectes.

(iii) Conclou, que l'única propietat que pot estar segur de tenir és la de pensar. El pensament és l'única cosa que li pertany necessàriament. Ell és, doncs, una cosa que pensa.

(iv) A partir d'aquí pot afirmar que ell no és un cos humà: pot suposar que ell no té cos, i tot i així, i al mateix temps, seguir mantenint que està segur que ell existeix. Per tant, no pot ser que ell sigui un cos.

En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Identificar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A

- a) **Compassió:** sentir-se cridat a actuar per tal d'evitar o alleugerir un mal que afecta altres persones.
- b) **Acostar les paraules:** fer que dues paraules tinguin significats que tenen algun tret en comú; que es refereixin a coses que s'assemblen en algun aspecte.

Opció B

- a) **Necessàriament:** que seria impossible que fos d'una altra manera.
- b) **Suposició:** es fa una suposició quan es pren en consideració una possible manera en què podrien ser les coses, sense acceptar, si més no de moment, que realment són d'aquella manera.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Explicar el sentit d'una determinada afirmació i les raons de l'autor/a per fer aquesta afirmació. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor/a. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor/a per fer aquesta afirmació. Una bona resposta ha de saber indicar quin paper té aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor/a i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor/a defensa. A vegades, una exposició general i correcta del pensament del filòsof/a pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor/a justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A

Una resposta ha de tenir la màxima puntuació si tracta, adequadament, els punts següents:

(i) Explicar les característiques que, segons Nietzsche, tenen la moral dels senyors i la moral de l'esclau.

(ii) Inversió dels valors: la moral dels senyors es basa en l'autoafirmació. La moral de l'esclau sorgeix en oposició a la moral dels senyors. Explicar en què consisteix i per què es dona, segons Nietzsche, la inversió dels valors en la moral de l'esclau. Paper del ressentiment.

(iii) Explicar que les nocions involucrades en la contraposició "bo-dolent" de la moral dels senyors tenen característiques molt diferents de les nocions involucrades en la contraposició "bo-malvat" (o "bo-pervers") de la moral de l'esclau.

(iv) D'una banda, la concepció de "bo" és diferent. La noció de "bo" en la moral dels senyors es correspon, justament, amb la noció de malvat (o pervers) en la moral de l'esclau. Per altra banda, i de forma relacionada, en el cas de moral dels senyors el concepte de "bo" és el fonamental i el de "dolent" deriva d'aquest; en la moral de l'esclau passa justament el contrari, el concepte de "malvat" (o "pervers") és fonamental i el de "bo" és derivat.

(v) Explicar, en base al que s'ha dit prèviament, que en la frase que és objecte de la pregunta s'estan considerant alhora la distinció "bo"/"dolent" de la moral dels senyors i la distinció "bo"/"malvat" de la moral de l'esclau. Quan en la frase s'usa el terme "malvat" se l'entén com a contraposat al terme "bo" *tal com es concep en la moral de l'esclau*; en canvi, quan després, en la mateixa frase, s'usa el terme "bo", s'està entenent "bo" en el sentit que té en la moral dels senyors (on es contraposa a "dolent").

Opció B

La màxima puntuació requeriria tractar, d'alguna manera, els punts següents:

(i) Explicar en què consisteix el dubte metòdic de Descartes: es tracta d'un mètode per intentar trobar un fonament segur del coneixement. L'apel·lació a la possibilitat del geni maligne com a base per al dubte general.

(ii) El *cogito* com a prova d'una primera veritat segura.

(iii) Si fem servir el dubte metòdic, hem de considerar com a fals tot allò sobre el que es podria dubtar; això porta Descartes a concloure que l'única propietat necessària que tinc és la de pensar, i que, per tant, l'essència del jo és el pensament.

(iv) Explicar i desenvolupar, amb les pròpies paraules de l'estudiant, el raonament que hi ha en la darrera frase del text: no pot ser que jo sigui un cos, perquè puc estar suposant que no tinc cos, al mateix temps que ja he establert que puc afirmar amb seguretat que jo existeixo i que jo soc una cosa que pensa.

Per tant, segons Descartes, aquesta cosa que pensa, jo, no pot ser que sigui un cos: si la cosa que pensa i el cos fossin la mateixa entitat, aleshores, no podria passar (com de fet passa) que jo estigui segur que una existeix sense estar segur que l'altre existeix.

(v) Serà meritori (afegirà puntuació, si es presenta adequadament), però no és necessari (es pot treure la màxima puntuació sense incloure-ho), que l'estudiant presenti algun altre dels arguments que Descartes ofereix en la Meditació VI per a intentar justificar que el meu cos i el meu esperit són dues entitats diferents.

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta III s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Avaluar una situació tot aplicant les idees de dos autors/ores. [2 punts]

És una pregunta oberta i poden haver-hi diferents tipus de resposta. Una possible resposta, potser la que resultarà més prominent per a una majoria d'estudiants, es fixaria en les propostes de Plató i de Nussbaum.

En el cas de Plató podem especular que es mostraria partidari del punt de vista descrit: la gent s'ajunta per viure en societat per poder tenir tota una sèrie de béns; això s'aconsegueix millor si la societat s'organitza segons el principi d'especialització: cadascú s'ha de dedicar a allò per al que està millor dotat. Posteriorment, Plató descriu diferents classes a la societat i, explícitament, esmenta que s'ha de persuadir i, si cal, obligar els ciutadans a aportar al conjunt de la societat allò per al que tenen especials facultats.

Per altra banda, Nussbaum, amb la seva teoria de les capacitats, posa un èmfasi especial en el valor intrínsec que té per a cada persona que ella tingui la possibilitat d'elegir quin tipus de vida vol viure. L'Estat hauria de garantir que les persones tinguin la capacitat de poder accedir a tot un conjunt de possibilitats; que aquestes capacitats esdevinguin *funcionaments* ha de dependre només de la voluntat de cadascú. Per tant, podem estar força segurs que des de la perspectiva de Nussbaum ens hauríem de mostrar contraris al punt de vista descrit.

Recordem de nou, en qualsevol cas, que aquesta és una pregunta oberta i que també es pot respondre correctament apel·lant a altres filòsofs o filòsofes destacats de la història de la filosofia occidental.

L'avaluació d'aquesta resposta es pot fer en dues parts, cadascuna de les quals valdrà 1 punt:

- (i) Grau de comprensió de les idees del primer autor/a que siguin pertinents per a fer una avaluació del punt de vista descrit en la pregunta.
- (ii) Grau de comprensió de les idees del segon autor/a que siguin pertinents per a fer una avaluació del punt de vista descrit en la pregunta.

Allò que es respongui a la darrera indicació en la pregunta ("Per acabar, indiqueu, molt breument, quin us sembla que és el punt principal de semblança o de contrast entre les propostes dels dos autors/ores pel que fa al punt tractat") s'haurà de considerar que contribueix tant a l'avaluació de (i) com de (ii).

En l'avaluació d'aquesta pregunta, cal tenir en compte que no es pot exigir, òbviament, que l'alumne/a tingui un coneixement d'especialista d'allò que diu l'autor/a de qui es parla, ni tan sols que conegui tots els detalls del pensament de l'autor/a que poguessin ser pertinents a l'hora d'avaluar el cas plantejat en aquest exercici. Una resposta pot obtenir perfectament la màxima qualificació si l'alumne/a mostra una bona comprensió

de les idees **bàsiques** de l'autor/a i en fa un ús raonable a l'hora d'avaluar la situació indicada (encara que en alguns aspectes aquesta aplicació s'aparti d'allò que, en un coneixement més ampli i exacte de les idees de l'autor/a, seria adequat de dir).

Finalment, cal tenir en compte que l'element central que es vol avaluar en aquesta pregunta és el grau de comprensió que l'alumne/a té de les idees d'uns determinats autors/es sobre un cert tema. Una manera d'avaluar aquesta comprensió és comprovant si l'alumne/a sap aplicar el coneixement de les idees dels autors estudiats a l'hora de resoldre un determinat problema o dur a terme una determinada tasca que l'alumne/a no havia considerat prèviament i que, en aquest examen, ha d'encarar per primer cop. En cadascuna de les dues parts de la pregunta cal avaluar el grau de comprensió global que l'alumne/a demostra de les idees de l'autor/a en qüestió (específicament: el grau de comprensió de les idees de l'autor/a rellevants per a respondre al cas plantejat).

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una afirmació (o un argument, o un grup d'afirmacions) que estarà relacionada (potser indirectament) amb algun dels problemes tractats per algun/a dels autors/ores seleccionats. En aquesta pregunta, l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació (o grup d'afirmacions o argument) fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de manera raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **manera personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector/a amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi (o argument o grup d'afirmacions) que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.